

פרוטרקורל מס' 350
 מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
 שהתקיימה ביום ד', כ"ח בסיון, תשל"ג
 (27.6.73), שעה 9.00

נ כ ח ר

חברי הועדה:
 ש. פרידמן - יו"ר
 ש.ז. אברמוב
 ד. ארזי
 מ. ביבי
 ב. הלוי
 ח. צדוק
 י. קורן
 י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:

ח"כ ש. כהן
 ח"כ ה. קורן
 מר בן-ארי - יועץ משפטי למשטרת ישראל
 גב' היבנר - מטעם משרד הפנים
 א. ידן - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
 י. קרם - מטעם משרד המשפטים
 א. רדאי - מ"מ מזכיר הועדה

רשמה: מ. טרלו

סדר היום:

1. חוק איסור פרסום זהותו של עציר, תשל"ב - 1972
2. חוק פרשם האוכלוסין, תשכ"ה - 1965
 תקנות בדבר סדרי רישום
3. חוק יסוה: הכנסת (תיקון)
 הצעת חוק רל"א (ח"כ ד. קורן)

אני פותח את הישיבה

היו"ר ש. פרידמן:

חוק איסור פרסום זהותו של עציר, תשל"ב - 1972

היו"ר ש. פרידמן: אבקש את חה"כ ביבי, שהיה יו"ר ועדת המשנה שטיפלה בחוק זה, לפתוח את הדיון. חה"כ ש. כהן ישלים, במידת הצורך.

מ. ביבי: גורלה של הצעת חוק זאת בוועדת המשנה, הוא כגורל הצעות אחרות שלא הושגה לגביהם הכרעה בוועדה. הקולות נחלקו ולא מצאנו אפשרות להכיא הצעה מוסכמת על דעת חברי הוועדה.

לוועדה הוזמנו נציגי מועצת העתונות, נשיא בית המשפט העליון לשעבר - אולשן. חשבנו שהוא ייצג את מועצת העתונות, אבל הוא הודיע שאיננו מביע את דעתם אלא את דעתו האישית. על כן מצאנו לנכון להזמין את נציגי מועצת העתונות. הוזמנו גם נציגים מלשכת עורכי-הדין וכן פרופסורים מהאוניברסיטה העברית. כעוד שמועצת העתונות שללה את התיקון, חייב אותו מר אולשן. כעוד שנציגי לשכת עורכי-הדין חייבו את החוק, הרי פרופ' פלר שלל אותו. כך מצאנו במצב שבו הדעות נחלקו לשניים. משרה המשפטים לא רצה לנקוט עמדה בנושא זה. משרד המשפטים הציע, כידוע, תיקון דומה במסגרת הצעת חוק לשני שנים רכות. הצעת החוק לא נתקבלה אז.

גם חה"כ כהן היה סבור שלא יהיה איסור מוחלט על פרסום, אם העציר מסכים לפרסום.

מועצת העתונות טענה שזה דבר דמוקרטי והגיוני שיפורסם שמו של האדם בעתון, אחרת יכולים אנשים להעלים מבייתם ולא ידעו איפה הם. הם הגזימו. לרוב יוצאים האזרחים נפגעים מהפרסום ולא נשכרזים ממנו. כאשר האזרח מעוניין בפרסום, הוא יכול לתת הסכמתו לכך.

אינני יכול להרחיב את הדיבור בנושא כי העובדה שהנושא יעלה על סדר יומה של הוועדה היום, נודעה לי ברוב זה. לא אוכל למסור על פרטי פרטים מה שהיה בוועדה. אני מציג את עיקרי הדעות שהסתמנו בוועדת המשנה.

מצאמי לנכון להביא למליאת הוועדה את עיקרי הדברים של שני הצדדים, בין השוללים ובין המחייבים את הצעת החוק.

חה"כ ארזי נקט בהצעת משרה שהוא יבוא אותה. יתכן שבהמשך הדיון יהיה לי מה להוסיף.

היו"ר ש. פרידמן: אני מודה לחה"כ ביבי. אני מביע צערי על כך שלא הגיעה אליך ההזמנה, בה פורש שהנושא יעלה על סדר היום.

ד. ארזי:

הצעתו היא שהפרסום יהיה מותר אלא אם כן השופט אסר אותו.

היום בחוק בתי המשפט יש סעיף האומר שאי שאסור לאסור על פרסום, אבל יש מקרים קבועים בהם אסור לפרסם וזה לגבי קטין; לגבי ענינים הקשורים עם מוסר; או מטעמי בטחון. משלושה טעמים אלה יכול השופט לאסור פרסום. מה שאני מציע, הוא שייאמר שבית המשפט יכול לאסור, חוץ מאותם המקרים המפורטים כבר. בדרך כלל, הפרסום מותר, אבל השופט יכול לקבוע שאסור לפרסם שמו של עציר. ההיתר צריך להיות כללי; והאיסור - יוצא מן הכלל. היות ועד עכשיו האיסור חל על שלושה מקרים בלבד, אני אומר שיחול על כל מקרה שהשופט ימצא לנכון לאסור על פרסום. אינני מקבל את הצעת חה"כ כהן, שצריך להטיל איסור מוחלט. אני חושב שיש מקרים שהאיסור יכול להזיק לאינטרס של הפרט וגם לאינטרס של הכלל. לאינטרס של הפרט, כי לא ידוע איפה האיש ומה קורה אתו. אם כי אינני סבור שאצלנו יש מקרים כאלה שהמשפחה לא יודעת. אבל יש לפעמים אינטרס של הציבור, שהדבר יגיע לידיעת הציבור. לכן אני רואה את הפתרון להצעה הזאת בכך, שההיתר יהיה ככלל, והיוצא מן הכלל יהיה האיסור. אם דעתי תתקבל, התיקון צריך לבוא בחוק בתי- המשפט.

היו"ר ש. פרידמן:

אני רואה לפני מצב שבו עדיין בית המשפט איננו בתמונה, וזה כאשר אדם נעצר ע"י המשטרה לצרכי חקירה ועדיין לא הובא לפני השופט.

ד. ארזי:

שמענו שהמשטרה לא מוסרת לפרסום. השלב מתחיל כאשר מביאים את החשוד לפני השופט. באותו המקרה תהיה הסמכות בידי השופט לאסור את הפרסום, נוסף לאותם שלושה מקרים שהיום קיימים בחוק. אני מתייחס לשלב של החקירה לפני השופט.

ש. כהן:

ההצעה היא לאסור פרסום זהותו של אדם מן הרגע שהמשטרה אוסרת ועד הרגע שמוגש נגדו כתב אישום, אלא אם הוא מבקש שיפרסמו את שמו.

נקודת המוצא של הצעת החוק הזאת היא שהנזק הנגרם ע"י פרסום כזה, בשלב שעדיין אין כל הוכחה של אשם שהאיש אמנם אשם, לא ניתן לתיקון. אין סטטיסטיקה מדויקת מה הוא חלק האזרחים הנעצרים לחקירה או המובאים להוצאת פקודת מעצר בבית המשפט, שלאחר מכן אמנם הוגש נגדם כתב אישום. אני מעריך שזה חלק קטן מאד, פחות מרבע האנשים הנעצרים. הסטטיסטיקה היחידה היא לגבי אותם מקרים שבהם מגישים כתב אישום לבית המשפט, ואז מסתבר שלמעלה מ-80% של האנשים האלה חזיב כדין. כתב אישום בא כאשר וכבר נערכה חקירה, לא רק ע"י המשטרה, ונמצאו הוכחות לכאורה ואפשר להניח שהרוב הגדול של אנשים שהוגש נגדם כתב אישום, יש לגביהם חשד רציני. לכן ביקשתי לאחד את כל השלבים הראשוניים, עד לאותו רגע ועד לאותו רגע לאסור באופן החלטי, אלא אם האיש מבקש את הפרסום. לפעמים אנשים עושים דבר מטעמים מוליטיים, ומעוניינים בפרסום במליאה הועלתה הדעה, שיש חשש שהאדם יכול להעלם.

היום מותר, על פי חוק בתי המשפט, לאסור פרסום שמו של אדם שמוכא על מנת להוציא נגדו פקודת מעצר, רק בשלושה מקרים, שאותם מירש חה"כ ארזי.

הבאתי לוועדה פסק-דין של שופט המתריע על מצב שבו מוכא לפניו אדם עם שלושה חשודים בהונאה של סכ-הכנסה. השופט אמר שהחוק כובל את ידו והוא אינו רשאי שלא לפרסם מעצרו של אדם. הוא הסב תשומת לב המחוקק לענין פסק-הדין הוצא לאחר שהוצעה הצעת החוק, ומצאמי לטכון להסב אליו תשומת לב חברי הועדה.

חה"כ ארזי מציע לא להתערב במשך 48 השעות הראשונות. אינני אומר שלמטרה יש מדיניות של פרסום, אבל יש חולשות של חוקר מסוים שיש לו קשרים עם עתונאי והוא מספר לו שפלוגי ואלמוני נאסר. הדאגה שלי היא לנעצרים על חשד של פה בכך, אין להם עורך-דין והם אינם יודעים חוק ואינם יודעים שיותר להם לבקש מהשופט לאסור על פרסום שמם. חה"כ ארזי מציע שהאיש יבקש מהשופט, ולשופט מותר יהיה לאסור פרסום, על פי שיקולו, לגבי שמירה על שמו הטוב של העציר.

אין ספק שלעומת המצב הקיים, זה שיפור. לכן אם דיון ממושך יגרום למצב שהחוק לא יתקבל בכנסת הזאת, אני רואה בכך דבר חשוב, והייתי מקבל את ההצעה של ארזי בתיקון, אם יש סיכוי סביר שהחוק יתקבל בכנסת הזאת. השינוי שאני מציע הוא: מותר לפרסם שמו של העציר, על פי בקשתו. לגבי 48 השעות הראשונות של חקירה במטרה, אסור לפרסם שמו של העציר.

בוועדת המשנה הוכאו הנחיות פנימיות של מועצת העתונות, שאסור לפרסם שמו של עציר במשך 48 שעות אלה. ההנחיות האלה לא תמיד עומדות במבחן, והעתונאים מפרסמים גם שמות של אנשים שנעצרו ל-48 שעות. לכן אם הועדה תאמץ את ההנחיה של מועצת העתונות, שבמשך 48 שעות אלו אסור לפרסם שמו של העציר, ואחר-כך כאשר אדם מוכא למעצר, זה נתון לשיקול דעתו של השופט, אם הצעת פשוה כזאת מתקבלת, ויש לה סיכוי לעבור את כל שלבי החקיקה עד גמר הקדנציה של הכנסת, הייתי אומר שהועדה עשתה פלאכה גדולה והייתי רואה בזה שכי מצב שהוא לכל הדעות טובן בחובו פגיעות קשות מאד בבני אדם חמים מפשע, ובודאי במשפחותיהם.

זו בקשתי: אם אפשר לקבל הצעת פשרה, זה צעד קדימה. אין טעם לנהל ויכוח על הצעת החוק המקורית, אם חברי הועדה רואים שהיא לא תעבור את השלבים השונים.

ג. ארזי:
אני הצעתי שסעיף 40 לחוק בתי המשפט יתוקן ותורחב בו הסמכות של השופט לאסור פרסום שמו של אדם המופיע במני בית המשפט לחקירה, נוסף לאותם המקרים המנויים כבר בסעיף.

גם הדגשתי שצריכה להינתן זכות ערעור אם בית המשפט קובע במקרה מסויים שצריך לאסור פרסום.

ב. הלוי:
בבתי המשפט שומעים בקשות כאלה בדלתיים סגורות. אני ממנה לסעיף 38(ג) לחוק בתי המשפט.

ח. צדוק:
בבית משפט השלום מתנהל המשפט בדלתיים פתוחות.

ב. הלוי:

הנוהג הכללי הוא שבקשות למעצר או לשחרור בערבות, מתנהלות בלשכתו של השופט, ופמילא בהלתיים סגורות. אז חל על זה סעיף 40(א) של החוק. אם השופט לא מרשה פרסום, אסור לפרסם, בשביל זה לא צריך לשנות את החוק. נכון שלפי החוק הקיים, אין איסור, במשך 48 שעות, ברצוע שנודע שפלוגי נעצר, לפרסם את שמו. כאן יש דילמה. מצד אחד, כפי שחה"כ כהן מציע, שמו הטוב של הפרט בסכנה. מצד שני, פומביות ההליכים זה דבר חיובי במדינת חוק, בה ההליכים של השלטונות צריכים להיות חשופים. אם שוטר עושה מעולה כל שהיא הנוגעת לאזרח, זה כריא יותר - מלבד הפגיעה בשמו הטוב - שהחבר יהיה חשוף לפעמים קרובות, דוקא בדברים פוליטיים, זה לא פוגע בשמו הטוב של העציר, אבל פוגע בזכויותיו אם אסור לפרסם. פלוגי נעצר מטעמים פוליטיים, חשוב שהציבור ידע על זה, כי זה נותן לו הגנה. לכן יש מה דבר והיפוכו. לבדוק את זה ע"י הסכמת העציר, זה קשה, כי הוא יושב במעצר והמשטרה לא חייבת לאפשר לעתונאי לבוא אליו. איך הוא יכול להביע הסכמתו, אם כך? לכן באופן טכני, אינני יודע איך זה יבוצע. מ-48 שעות ואילך, זה צריך להיות אצל שופט ואז הדבר כבר סובב על פרסום של הדיון בבית המשפט, הדיון כולל את שמו של הנאשם ואת זהותו. הצעת חה"כ כהן היא לאסור את זה. אני מבין שצריך לאסור פרסום, אלא כרשות בית המשפט, וזה כבר קיים אם הדבר מתנהל בדלתיים סגורות. אם זה לא בדלתיים סגורות, כפי שהעיר חה"כ צדוק, שבית משפט השלום שומע דבר כזה בדלתיים פתוחות, במילא אי אפשר לאסור על פרסום. אפשר לומר שבית המשפט ידון בבקשות להארכת מעצר או שחרור בערבות בדלתיים סגורות, חוץ מאשר אם ראה סיבה מיוחדת לשמוע את הענין בדלתיים פתוחות, או אם לפי בקשת הנאשם או שני הצדדים נשמע הענין בדלתיים פתוחות. אם השופט נותן פקודת מעצר ל-15 יום, ואחר-כך לעוד 15 יום, וכל הזמן אדם יושב במעצר ואסור לפרסם את זה, זה קצת מרחיק לכת, אינני יודע אם צריך להיות מצב שבמשך חודש ימים אסור לציבור לדעת אם אדם נעצר. מה יש הערך ההפוך של פומביות שאיננו מבוטל.

ח. צדוק:

כצדק אמר חה"כ הלוי שיש לנו התנגשות בין שני ערכים. ערך של הגנה על שמו הטוב של הפרט; והערך של חופש הדיבור והפרסום ופומביות ההליכים בבית המשפט. כל השלושה מעורבים בנושא שאנחנו דנים בו.

עד שמגיעים לבית המשפט, כלומר: 48 שעות - אם כי למעשים התקופה ארוכה יותר - העורך של פומביות ההליכים איננו חשוב. כשאני שוקל את שני הערכים האלה, אין לי קושי להכריע לטובת הערך של ההגנה על הפרט. לגבי השלב הראשון הזה, אני מוכן לקבל את הערך של הגנה על הפרט. אינני דואג שהאיש ייעלם, שיחזיקו אדם יותר זמן. לזה יש מכשיר משפטי - הביאס קורפוס. אני נרתע מפני הגבלות הרבה יותר כשאני בא לשני ההליכים של פומביות ההליכים כאשר מדובר בשמו הטוב. אינני מוצא מפלט בזה שיש איסור טוטאלי של פרסום הליכים משפטיים בדלתיים סגורות.

אני מנסה להתגבר על הבעיה שהציג חה"כ כהן לפנינו, ע"י הרחבת חובת הדיון בדלתיים סגורות. זה יותר מרחיק לכת, זה יותר חמור, זו פגיעה בעצם הפומביות של המשפט.

המחוקק ראה לפניו מצבים שלמרות שהדיון איננו מתנהל בדלתיים סגורות, אלא בפומבי, יש מקרים שבו השופט יכול לאסור פרסום. הוא קבע אותם בסעיף 40(ד), מתוך הנחה שיש הבדל בין הפומביות של הדיון בנוכחות כמה עשרות אנשים ובין הפומבי הניתן לענין הזה.

אני מציע שבמסגרת סעיף (ד) נחפש פתרון חלקי לבעיה העומדת לפנינו, ולא א"י הטלת חובה של דיון בדלתיים סגורות בסוג של עניינים. אני רוצה להשאיר את הפתח לדיון בדלתיים סגורות, שיהיה פתח צר.

אני מגיע למסקנה שזוהי להצעת חה"כ ארזי בתיקונו של חה"כ כהן, וזוהי להרחיב את סעיף 40(ד). לא הייתי נותן הנחיה לשופט, אלא שני הקווים המנחים שיטוב שם, של בטחון המדינה והגנה על שמו הטוב של אדם, הייתי מוסיף עוד איזו הנחיה יותר כללית. הייתי אוסר איסור מוחלט על פרסום עד לשלב של דיון בשלב מעצר. הייתי נותן לזה תקופת נסיון של שנים אחדות, לראות איך זה פועל. אם זה יפתור את מרבית המקרים, נחיה בהרגשה טובה יותר. אם נראה שכל זאת עוד נעשים דברים חמורים, אז נחזור לדון בנושא בכל אופן, עד שמגיע הענין לבית הדין, הייתי אוסר לחלוטין פרסום שמו.

א. ידין:

אני רוצה לומר כמה מלים על הצד העקרוני. מטרת הצעתו של חה"כ כהן הייתה למנוע פרסום העלול לפגוע באדם או במשפחתו. אני לא רואה איך זה מתנגש עם עקרון הפומביות של הדיון בבית המשפט. החוק מבטיח, ובצדק, בסעיף 38(א), שבית המשפט ידון בפומבי. אחר-כך כתוב שהוא רשאי לדון בענין מסוים בדלתיים סגורות, בנסיבות מיוחדות. אני הבנתי את זה כמכוון על הדיון המשפטי עצמו, שאני מציע שנראה את התחלתו עם הגשת כתב האישום. מה שלפני כתב האישום, אני לא חושב שזה דיון שדורש פומביות. חה"כ הלוי כבר הפנה אותנו לסעיף (ג) שאומר בפירוש שבבקשות לצווי ביניים, בקשות לשחרור בערבות... רשאי בית המשפט לדון בדלתיים סגורות.

ענין פומביות הדיון ואיסור פרסום הם שני דברים שונים בחוק בתי המשפט.

סעיף 38 מדבר על פומביות הדיון. באופן עקרוני הדיון פומבי; יש מקרים שהוא לא פומבי. סעיף 40 מדבר על פרסום, הוא אומר שמה שלא פומבי, אסור לפרסום; ומה שהיה פומבי, רשאי בית המשפט לאסור את הפרסום. אלה שני דברים שונים.

אשר לפומביות, לי ברור, כל השלבים, גם כשהם באים לבית המשפט להוצאת צו מעצר ולהארכת צו מעצר, אינם נתמסים ע"י הופעת הפומביות. אני בדעת חה"כ הלוי, שהכל צריך להיות פומבי. אין זה נקרא הגבלת חופש הדיבור כאשר אומרים שכדי להגן על אנשים, איננו רוצים לפרסום שם.

אם מקבלים את הרעיון הבסיסי של חה"כ כהן ואומרים שיש ענין להגן על אנשים כאלה, וגם סבורים שנחוצה חקיקה על זה ולא מספיקות הנחיות של מועצת העתונות, אפשר לקבל את הרעיון הזה מבלי לפחד שפוגעים בעקרונות אחרים.

אננו שאנשים עלולים להעלם אם לא נותנים פרסום רחב. אני חושב שזה לא שייך אחד לשני. חוק סדר הדין הפלילי מדבר על כך שחייבים להודיע לקרובים ולמשפחה על כל מעצר כדי שלא ייעלמו אנשים. איננו פוגעים בסעיף הזה. לפישיש חששות יכול להוסיף: אין בחוק זה כדי למנוע בסעיף 27 של סדר הדין הפלילי.

אינני חושב שצריך לדבר כאן על 48 שעות. אדם יכול להפגע מכך יותר אם מפרסמים את שמו, ואחר-כך מתברר שאפילו לא מעמידים אותו לדין. בינתיים כבר פורסם שמו בעתון. לכן המבחן צריך להיות כאשר מתנהלת נגד אדם חקירה ולא כאשר הוא נעצר.

ההצעה של המשלה משנת תשכ"ה היתה דומה מאד להצעת חה"כ כהן, אבל היתה שונה בזה שהיא התייחסה לחקירה ולא למעצר. היא היתה שונה מההצעה של חה"כ ארזי בכך שהיא לא קבעה שבית המשפט רשאי לאסור, אלא קבעה מראש שאסור לפרסם, אבל הוסיפה יותר אפשרויות לחרוג מהפרסום. היא הזכירה הסכמה בכתב של העציר או הנחקר, וגם ההיתר מבית המשפט המוסמך. זה בא כדי לתת למשטרה אפשרות, במקרים שפרסום השם נחוץ לה למטרות של חקירה נוספת. בית המשפט יכול אז לתת היתר לפרסום.

ההצעה של המשלה משנת 1965 גם כלה פטור מהאיסור לפי הוראת קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה, במקרה שזה דרוש לשם הוצאת צו מעצר. במקום שקצין משטרה יחליט על זה אם שם של אדם יפורסם או לא, הוא יכול ללכת לשופט ולבקש אותו להתיר את הפרסום.

בהצעה המשלתית גם דברו על מעצר וחקירה כאשר הם נעצרים לפי חוק השיפוט הצבאי. אולי מבחינה מעשית כל השאלה לא מטרידה כל כך, כי יש שם פחות מקרים שבהם יש לעתונות מה לפרסם, אבל אם רוצים לעשות זאת בצורה יותר מלאה, אולי כדאי להוסיף את התוספת הזאת גם כאן.

ב. הלוי:
אני מציע להזמין את השופט אולטן או מי שהוא מנציגי העתונות.

אני מבין שהיתה הצעה משלתית מעובדת ומפורטת והיא נתקלה בהתנגדות העתונות עד כדי כך שהמשלה לא ראתה אפשרות להעביר את זה בכנסת. אני חושב שאי אפשר לגמור את המלאכה הזאת מבלי לשמוע את הצד השני.

מ. ביבי:
הם הופיעו בוועדת המשנה וישנם הדברים שלהם בפרוטוקולים.

העדויות שניתנו בפני ועדת המשנה הם כל כך מבוזבזות ומפורטות שאם אפשר להביא אותם לכאן אלא בתמצית. אני ממליץ שחברי הוועדה יקראו את העדויות בפרוטוקול. היו דעות שונות וכל אחד הביע דעתו על פרטים. למשל, באיזה שלב יש לאסור פרסום, בעת המעצר או בעת הגשת כתב האישום או בהתחלת המשפט. קשה לדווח על זה. מי הוא האדם שאסור לפרסם את שמו, אם זה רק העציר או אדם שנקרא ע"י המשטרה להחקר, או שמועצ. כל הדברים האלה הם פרטים שנצטרך להתייחס אליהם אם הולכים בכיוון של הרחבה או אם נקבל את הגישה של חה"כ ארזי וצדוק. גם נציגי לשכת עורכי-דין הבחינו הבחנה ברורה בין תקופה של 48 שעות לבין השלב הבא. הם אמרו שמומביות המשפט הוא דבר חשוב ואסור לפגוע בו. יחד עם זה, כל עציר יכול להתקשר עם עורך-דין לשם שמירה על זכויותיו. היו שטענו שקל על מועצת העתונות העקרון של הריסון העצמי שמועצת העתונות לא מפרסמת דברים שמועצים ואין צורך לפרסמם. היו כאלה שטענו שלא תמיד עמדו העתונאים במבחן, יש עתונאים שלא שמרו על העקרון של הריסון העצמי.

אנחנו נצטרך להתייחס לכל הדברים עקרונית. עלינו לומר אם אנחנו בעד שינוי או נגדו. אם יש רוב נגד שינוי למה לנו לטרוח?

היו"ר ש. פרידמן:
אנחנו מבקשים את החברים לעיין בפרוטוקולים של ועדת המשנה. אני הייתי רואה תועלת בכך שחברי הועדה יעינו בפרוטוקול לפני שיציעו הצעותיהם, על מנת להביא בשלב הבא את הדברים להכרעה.

ח. צדוק:
אני מבקש לראות את הנושא בקונטקסט של שני דברים. בעוד חודש ימים תסיים הכנסת את הכהונה. ע"י חתירה לחוק מושלם בשלב הנוכחי, אפשר לחסל את העניין הזה ולחזור אליו בעוד כמה שנים. אם תועמד השאלה, אני חושב שרוב חברי הועדה בדעה שיש מקום לחקיקה בנושא זה. נדמה לי שהיינו יכולים להניח על השולחן לקריאה ראשונה הצעת חוק בערך לפי הקווים שנסתמנו כאן ע"י חה"כ ארזי בתיקונו של חה"כ כהן. אנחנו בעיין בפרוטוקול ואת הניסוח המדויק ננסח לקראת הקריאה השנייה והשלישית. כך היינו מקדמים את העניין. אם אי אפשר לעשות את כל הפרחק הזה, כדאי להתקדם למטרה בצעדים אחדים.

ר. ארזי:
אני רוצה לחזק את דעת חה"כ צדוק. ועדת המשנה דנה בנושא באופן יסודי ביותר. גם אני רואה שאנחנו דחוקים בזמן. אולי נתאחד על הקובצנזוס של הדברים שנאמרו כאן ולא נדחה יותר את הדיון. אני מבקש שעוד היום נצביע.

י.ה. קלינגהופר:
אני מעדיף את הצעת המשלה משנת 1965. אם חה"כ כהן יסכים שההצעה היא תצנח על השולחן לקריאה ראשונה, ואם יהיה צורך מה ושמ לתקן, אפשר לעשות זאת.

ח. צדוק:
אני רואה שיש קובצנזוס בעד חקיקה. יש כאלה שגורסים שהצעת החוק תהיה לפי הקווים של ארזי בתוספות שדובר עליהן. יש הצעה שתובח על השולחן לקריאה ראשונה, וזו הצעת החוק המשלתית משנת 1965.

ש. כהן:
מתוך עניין בגישתו של חה"כ צדוק להצעת חה"כ ארזי, ומתוך תקווה להזיז משהו - ולו רק בצעד אחד, ולהציג משהו - כי אנשים סובלים, אני מקבל את הקובצנזוס שהיה כאן להצעה צרה יותר. מובן שהייתי שמח עוד יותר לו נתקבלה הצעתי או הצעת המשלה. אבל אם אין אפשרות אחרת, אני משלים עם הקובצנזוס שנתקבל כאן.

מ. ביבי:
אני מציע שתובא לפנינו הצעה מנוסחת.

ח. צדוק:
אפשר להחליט עכשיו, וביום ב' להניח על השולחן את ההצעה המנוסחת. אם לפי שהוא תהיה הערה, יוכל להעלות אותה.

היו"ר ש. פרידמן:
אני מסכים לזה, בכפיפות לדבר אחד: ביום ב' יש לנו חוק בחירות ואינני יכול להבטיח שנדון בזה.

היות ואנחנו מסכימים על כך שהצעה על שינוי לטובה במצב הקיים משקפת את דעת כל המשתתפים, אני מציע שנקבל הצעה מנוסחת של השינוי, ועל ההצעה הזאת היום אנחנו מסכימים בתנאי שהיא תשקף את החברים שנאמרו עד עכשיו. בשאר פתוח דבר אחד והזכות שמורה. אם חברים ירצו לאמץ לעצמם את הצעת המשלה מתשכ"ה, אפשר יהיה בקריאה ראשונה להציע את התיקונים בהתאם לכך.

ח. צדוק: אנחנו יכולים להחליט על הגשת ההצעה לקריאה ראשונה.

איסור הפרסום יהיה אבסולוטי עד צו המעצר, והתהיה הרחבת סמכות בית המשפט לאסור על פרסום, מאותו שלב ואילך, עד כתב האישום.

י.ה. קלינגהווסר: הטיוטה תעובה במשרח המשפטיים. אני סומך על המומחים. ההצעה תוגש ליו"ר הועדה והוא יואיל להתייעץ באופן לא פורמלי עם אלה שהיו בעלי ההצעות.

היו"ר ש. פרידמן: אני חושש שההתייעצות הבלתי פורמלית תימשך יותר זמן.

ח. צדוק: היו"ר יתייעץ עם מי שימצא לנכון. לא הייתי רוצה להקים פורום שבאופן פורמלי צריך להתייעץ אתו.

היו"ר ש. פרידמן: אני מבין שעקרונית אנחנו בעד הצעת החוק לשינויים. הנוסח יובא לידיעת הועדה ע"י היועצים המשפטיים.

ה ו ח ל ט

הצעת החוק תובא לקריאה ראשונה לאחר שהנוסח המדוייק יבוא לידיעת חברי הועדה.

2. חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה - 1965
תשנות בדבר סדרי רישום

היו"ר ש. פרידמן: להלן מכתבו של שר הפנים:
"ועדת האגרות הבין-משרדית נענתה ביום 26.2.73 לבקשתנו בדבר ביטול האגרה של לירה אחת בעד מתן תעודת לידה ראשונה.
אבקש לקבל את אישור הועדה הנכבדה בדבר תיקון מתאים בתוספת לתקנות מרשם האוכלוסין (סדרי חישוב) תשל"ג - 1972. נציגי יהיה מוכן להופיע לפני חברי הועדה אם יוזמן."

גב' היבנר: עד עכשיו הנוהל היה מסורבל. אחרי שהילד נרשם בבית-החולים, הכנו תעודת לידה רק לאותם המקרים שהורה הופיע כלשכת שלנו, שילם את האגרה והזמין בכך תעודת לידה ראשונה. נסינו לשכנע את הביטוח הלאומי ואת כתי החולים למיניהם שהם יגבו את הלירה הזאת מראש כדי למנוע את הצורך בהופעה אישית של ההורה. אך נסיונותינו עלו בתוהו.

המוסד לביטוח לאומי בתוקף החוקים וההוראות, לא היה מוכן לזה. אין לו אפשרות להתחשבן ולהוריד מן המענק לידה. בתי החולים לא רצו לשמוע על זה. הם עושים מספיק אם הם רושמים את הלידה. כך שהנוהל היה שהאנשים היו צריכים לבוא ולהזמין תעודת לידה ואחר-כך לחכות לתעודה.

אנחנו סברנו שהורה זכאי לתעודת לידה ראשונה אוטומטית כדי שיהיה לו בבית המסמך היסודי הזה. לפעמים גם אדם צריך להציג תעודת לידה. אנשים גם אוהבים: כאשר נולד להם ילד שתהיה להם תעודה בבית.

אנחנו עושים רבות כדי להקטין את התור של האנשים הפונים ללשכות למרשם שלנו. תור כזה הוא עוול לקהל והוא מהווה עבודה מיותרת למשרד.

מצאנו דרך אוטומטית ישירה שתצודת הלידה תוכן ע"י מחשב ותישלח להורה.

כאשר אדם מקבל תעודה הביתה, ויש תקלות ואי דיוקים, הוא יודיע על כך. לכן הכנסנו תלוש מצורף לתעודה ובו ביקשנו לתקן, במידה ויש טעויות.

כהתאם להוראות, היינו צריכים להביא את ההצעה לוועדת האגרות. נציגי האוצר לא רצו לוותר על ההכנסות. לפרט זאת ביקשנו זאת והסברנו כי בעקיפם אנחנו חוסכים, כי מקטינים את לחץ העבודה על הלשכות. לכסוף השתכנעו מטענותינו. וכהתאם לדרישת החוק אנחנו מביאים את זה לאישור הועדה.

ד. ארזי:
אני רוצה לברך על התיקון. אני לא בטוח אם במקום שעורי האגרות אפשר לכתוב "חינם".

י. ה. קלינגהופר:
מציע לכתוב: ללא תשלום. אני מסכים לתיקון ומגמתו חיובית. דעתי לא נוחה מהניסוח. אני מציע לכתוב "טופס ראשון" במקום "תעודת לידה ראשונה", וכן "טופס נוסף של תעודת לידה".

היו"ר ש. פרידמן:
לגופו של ענין אין התנגדות. אנחנו מוכנים להענות לבקשת שר הפנים בתיקון הנוסח של חה"כ קלינגהופר.

ח. צדוק:
אני הייתי מציע לכתוב "עותק" במקום "טופס".

ה ו ח ל

לאשר את התיקון המוצע בחוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965, בתיקון הנוסח של חה"כ קלינגהופר, היינו במקום "תעודת לידה ראשונה" ייכתב: טופס ראשון של תעודת לידה"; ובקום: "תעודת נוספת של תעודת לידה" ייכתב: "טופס נוסף של תעודת לידה".

חוק יסוד: הכנסת (תיקון)
הצעת חוק רל"א § חה"כ ד. קורן

ד. קורן:

ועדת החוקה, חוק ומשפט מסתייעה אותי
מדי פעם בהרכב משתנה שבה. היו דיונים
וחברי ועדה תמכו בהצעה. יש חברים היום שאף פעם לא השתתפו בדיונים
קודמים. אני חושש שהועדה בהרכב שונה יכולה להצביע בניגוד
לדעת חברי הועדה האחרים. נדמה לי שתהיה בכך משום טעות. חברי
שתמכו בהצעתי, אינם נוכחים היום.

ר. ארזי:

אם כי אני לא מקבל את הצעת חה"כ קורן
לגופה, הערתו נראית לי נכונה. אני
מציע לדחות את ההצבעה.

היו"ר ש. פרידמן:

עצם שינוי ההרכב של הועדה איננו צריך
להיות הגורם שנשנה את סדר היום. לא
נהגנו כך מעולם. קבענו להיום את ההצבעה. אם אתם מבקש לדחות
את ההצבעה, אני מוכן להענות לבקשה, אבל אין ודאות לגבי ההרכב
של הועדה ביום שתיקבע ההצבעה.

י.ה. קלינגהופר:

אני קצת תמה על הערת חה"ר קורן. הוא
היה נוכח וראה איזו רוח נושבת בקרב
רוב חברי הועדה. אינני חושב שהרכב קצת שונה של חברי הועדה
היום ישנה את תוצאות ההצבעה. יכול גם חבר ועדה אחד להצביע
במקום חבר סיעתו. כך שח"כ קורן יכול להצביע במקום אחד מחברי
סיעתו.

ד. קורן:

אני חושב שהצעתי היא לטובת הכנסת ולטובת
מדינת ישראל. שר החוץ בירך עליה. אני
מצטער מאד שהיא לא מתקבלת על דעתכם. אינני חושב שזה יהיה הוגן,
היו כמה דיונים ובכל פעם בהרכב אחר.

ה ו ח ל ט

לדחות את ההצבעה בהצעת החוק לישיבת הועדה בשבוע הבא.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00